

5. april 2018

Sagsnr.
2018-0090484

Dokumentnr.
2018-0090484-6

Sagsbehandler
Margit Smedemark-Andersen

Baggrundsnotat til Børne- og Ungdomsudvalgets temadrøftelse om inklusion og specialområdet

Børne- og Ungdomsforvaltningen har siden 2009 arbejdet med en lang række forskellige indsatser i forhold til inklusion og specialområdet. Nedenstående figur viser de vigtigste milepæle og fælles politiske beslutninger i perioden 2009 til i dag.

Nedenstående følger en kort beskrivelse af de vigtigste milepæle og fælles politiske beslutninger:

Specialreform (2008)

Med specialreformen blev der iværksat en række initiativer, der skulle styrke inklusions- og specialundervisningsområdet, herunder:

- Etablering af inklusionspolitik
- Nye budgetmodeller med henblik på mere enkle og gennemskuelige budgetter
- Etablering af kompetencecentre
- Ændringer i visitationsprocessen
- Etablering af mellemformer og supportordninger
- Udvikling af en inklusionsguide til almene skoler

Inklusionspolitik Københavns Kommune 0-18 år (2009)

Formålet med en inklusionspolitik er, at pædagogik og organisering underbygger

Fagligt Indhold og Kvalitet

Gyldenløvesgade 15
1600 København V

EAN nummer
5798009371201

- at der skabes den bedst mulige ramme for at støtte alle børn og unge, i at blive ligeværdige deltagere i fællesskaber, hvor de trives og udvikles.
- at der skabes åbne og udviklingsorienterede miljøer for alle børn og unge, hvori de sikres faglig, personlig og social udvikling.
- at de inkluderende fleksible tilbud på almenområdet imødekommer børn og unges forskellige behov, og dermed

Der er endvidere fokus på:

- Åbne og udviklingsorienterede miljøer
- Faglig, social og personlig udvikling for alle
- Fleksibel ressourcefordeling
- Tidlig og forebyggende indsats
- Helhedstækning og brobygning
- Inklusion er en dynamisk og vedvarende proces

Tidlig Indsats- og inklusionspakke (2011)

Inklusionspædagoger

Fra skoleåret 2012/13 blev der ansat inklusionspædagoger på alle skoler. Deres opgave er at yde støtte til lærerne i forhold til at inkludere udsatte børn i den almindelige undervisning og yde ekstra støtte til de børn, der har brug for det.

Kompetenceudvikling

Der blev med pakken iværksat et omfattende kompetenceudviklingsprogram. Pakken fokuserede bl.a. at give ledere viden om inklusion, praksisnær kompetenceudvikling af lærere og pædagoger, kompetenceudvikling til resourcepersoner og kompetencer i vejledning til psykologer og vejledere. Der afsættes fortsat midler til kompetenceudvikling inden for området.

Styr på specialområdet

Der blev taget en række initiativer med henblik på at få ryddet op i den administrative praksis, at få udviklet mere gennemsigtige forretningsgange, at der etableres et solidt datagrundlag og implementeres en effektiv IT-understøttelse.

Inklusionsparat indretning

I Københavns Kommune skal alle skoler arbejde med inklusion og flere børn med særlige behov skal inkluderes i almenskolerne. Det stiller krav til de fysiske rammer i forhold til indretning af tilbuddene. Forvaltningen har indhentet forslag fra skolerne, som

fælles peger på ønsker om mulighed for afskærmning af mindre grupper børn med flytbare vægge i klasselokalerne eller på gangarealer, mulighed for at børn kan arbejde koncentreret ved afskærmede skrivepulte, udnyttelse af det fysiske rum ved opsættelse af vægophængte borde og desuden mulighed for at udsatte børn kan trække sig tilbage til mindre afgrænsede områder i skolegårdene.

Småbørnspsykologer

Antallet af småbørnspsykologer blev øget. De skal blandt andet hjælpe daginstitutionerne med at identificere de udsatte børn, hjælpe institutionerne med at træne børnenes sociale færdigheder og dermed styrke deres chancer for at forblive i almenområdet.

Bedre vidensoverdragelse mellem hjem, dagtilbud og skole

Gennem en styrket rådgivning og støtte fra sundhedsplejen ved overgangen fra hjem til daginstitution samt udvikling af nye værktøjer og procedurer for vidensoverdragelsen mellem dagtilbud, skoler og fritidstilbud.

Varig finansiering af familiepladser

Der kom med pakken en varig finansiering af familiepladser. En familieplads er en særlig plads i en almindelig daginstitution, som vi tilbyder til børn, som i kortere eller længere perioder har brug for særlig individuel omsorg, opmærksomhed og støtte.

Etablering af ressourcecentre (2012)

Ressourcecentrene gør op med den opsplittning i funktioner og centre, fx specialcenter, sprogcenter, vejledningsfora mv., som mange skoler indtil videre har arbejdet med. Ressourcecenteret skal udgøre én fasttømret organisatorisk enhed på skolen, hvor særlige ressourcepersoner (både interne og eksterne) på tværs af de faglige ekspertiser mødes og deler viden og opgaver. Etableringen af ressourcecentre skaber et konkret sted, hvor lærerne kan få helhedsorienteret hjælp til at løse de problemer, de oplever i undervisningen i forhold til enkelte børn eller hele klassen. Det kan både handle om adfærdsproblemer, udadreagerende børn, børn i dårlig trivsel mv. og om udfordringer i at differentiere undervisningen, så den engagerer både de fagligt stærke, de fagligt svage og den store mellemgruppe af elever.

Samlet set er ressourcecenteret omdrejningspunktet for videreudviklingen af samarbejdet om inklusion og forankringen af nye

opgaver i den forbindelse, fx en tættere involvering af områdernes faglige støttefunktioner. Det gælder skolepsykologens tilstedeværelse på skolen i forhold til at støtte op om udvikling af pædagogikken især for børn i vanskeligheder. Ressourcecenteret er også omdrejningspunkt for udviklingen af nye tilbud, fx fleksible tilbud for grupper af børn i særlige vanskeligheder, som ellers vil skulle henvises til segregerede tilbud. Og endelig vil resourcecenteret organisatorisk understøtte skolernes nyttiggørelse af den nye ressource til inklusionsarbejdet, som inklusionspædagogerne repræsenterer.

Fleksible tilbud og indsatser, nedlæggelse af gruppeordningerne og model for udlægning af ressourcerne til almenskolerne (2012)

BUF-flex - som alternativ til specialskoleplads

Her er der tale om børn med et funktionsniveau, der gør, at de er i målgruppen til specialskole. I visitationen og den årlige revisitation til specialskoletilbud er fokus på at sikre børnene den skoleplacering og det undervisningstilbud, de profiterer aller mest af. I nogle tilfælde vurderer skole, forældre og PPR dog, at et barn med den rette indsats og specialundervisning vil profitere bedre af et tilbud på en almenskole. I de tilfælde kan ressourcer fra den specialskoleplads, som barnet ellers skulle have haft, anvendes til et fleksibelt tilbud på en almenskole, der etableres i tæt samarbejde mellem forældre, skole og forvaltning. Der følger ressourcer med til opgaven svarende til 75 % af pladsprisen for det specialtilbud, som barnet ellers skulle have haft.

Skoleflex – som alternativ til dagbehandling

Her er der tale om børn med behov for en samlet social og undervisningsmæssig indsats, hvor specialundervisning kombineres med sociale og behandlingsmæssige indsatser overfor barnet og barnets familie fra SOF. Børnene er i målgruppen til dagbehandling, men de vurderes bedre at kunne profitere af et tilbud i almenskolen. Det konkrete tilbud skal tilrettelægges via Aftaleforum, som er et netværkssamarbejde mellem forældre, skole og socialforvaltningen. Der følger ressourcer med til etableringen af det fleksible tilbud svarende til 75 % af gennemsnitsprisen for undervisningsdelen af et dagbehandlingstilbud, som barnet ellers skulle have haft. Tilsvarende finansierer Socialforvaltningen den sociale/behandlingsmæssige del af det fleksible tilbud.

Nedlæggelse af gruppeordninger

Et led i beslutningen om oprettelse af fleksible tilbud var, at det blev nedlagt 16 gruppeordninger, hvor eleverne modtog i undervisning i

et midlertidigt tilbud. Midlerne fra gruppeordningerne blev fordelt til skolerne sammen med midler afsat til enkeltintegration af elever.

Kompetencecentre (2008 og 2016)

Der er i dag etableret 13 kompetencecentre. Kompetencecentrenes indsatser knyttes sammen med support- og ledelsesdialogen og forvaltningens øvrige supportindsatser.

Kompetencecentrenes understøttelse af de øvrige skoler kan variere fra et enkeltarrangement til en længerevarende, gennemgribende indsats. Der udarbejdes årligt en funktionsbeskrivelse for kompetencecenteret, der nærmere fastlægger centerets opgaver i det kommende år. Opgaveporteføljen vil afspejle skolernes ønsker til support for den pågældende periode.

Der er i dag følgende kompetencecentre:

- ADHD: Skolen i Charlotttegården: ADHD
- Generelle indlæringsvanskeligheder: Engskolen
- Børn med autisme: Frejaskolen
- Socioemotionelle vanskeligheder: Eksperimentalinstitutionen
- Teamsamarbejde, inklusion og familieindsats: Familiekurserne København:
- Kompetencecenter for Børn med Læse- og Skrivevanskeligheder: Blågårds Skole
- Specialklyngen
- Idræt og bevægelse: Bellahøj Skole
- Matematik: Katrinedal Skole
- Sprog, herunder dansk som andetsprog: Nørre Fælled Skole
- Udskoling: Højdevangen Skole
- Praktisk/musisk/kreativt: Sankt Annæ Gymnasium og grundskole
- Inkluderende læringsmiljøer: Østre Farigmagsgade Skole

Ændringer i folkeskoleloven vedr. inklusion og specialundervisning (2012 og 2017)

Ændring i folkeskoleloven – afgrænsning af specialundervisning (2012)

Et bredt flertal i Folketinget besluttede i 2012 at vedtage en ændring af folkeskoleloven, der indførte en ny afgrænsning af specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand. Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand omfatter kun støtte til børn i specialklasser og specialskoler samt støtte til

børn, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt.

Med lovændringen skal der ikke længere træffes en afgørelse om specialundervisning til den enkelte elev, når det drejer sig om en elev med behov for støtte i mindre end 9 undervisningstimer om ugen. Lovændringen præciserede desuden praksis i Klagenævnet for vidtgående specialundervisning.

Ændring af folkeskoleloven – tydeliggørelse af undervisningens tilrettelæggelse (2017)

Som opfølgning på regeringens inklusionseftersyn, blev folkeskoleloven ændret med virkning pr. 1. august 2017. Med lovændringen er det intentionen at tydeliggøre, at folkeskolens undervisning skal tilrettelægges, så alle elever udvikler sig fagligt og alsidigt, herunder socialt og trives i skolens faglige og sociale fællesskaber. Lovændringen betyder, at skolebestyrelsen fremover skal fastsætte principper for skolens arbejde med elevernes udvikling i skolens faglige og sociale fællesskaber, og at det påhviler skolelederen at sikre, at det undervisende personale, der er tilknyttet klassen, planlægger og tilrettelægger undervisningen, så alle elever udvikler sig fagligt og alsidigt, herunder socialt, og trives i skolens faglige og sociale fællesskaber.

Etablering af BUF-SOF samarbejdsprogram 2012-2014

Børne- og Ungdomsforvaltningen (BUF) og Socialforvaltningen (SOF) gennemførte i perioden 2012-14 "Program for bedre samarbejde", med det formål at adressere - og forbedre - snitfladeproblematikker mellem forvaltningerne.

Programmet har medført et tættere samarbejde mellem forvaltningerne omkring børn og unge, der har brug for koordinerede indsatser fra begge forvaltninger. Samtidig er der etableret fælles samarbejdsfora mellem forvaltningerne, barnet og familien med henblik på at finde det tilbud og de indsatser, der bedst støtter barnet eller den unges behov.

Skolesocialrådgivere i skolen (2007 og 2011)

Skolesocialrådgiverordningen er et samarbejde mellem Socialforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen. Ordningen har til formål at forebygge, at elever i vanskeligheder og deres familier støttes så tidligt som muligt, så en eventuel sag i det sociale system ikke er nødvendig. Skolesocialrådgiverordningen, der har fungeret på 29 udsatte skoler siden 2007, blev i 2011 udvidet til at

dække alle 56 almene distriktsskoler, 1 privatskole og 2 specialskoler i København.

Skolesocialrådgiverordningen er i 2013 af Socialstyrelsen blevet valgt som en ud af syv "bedst practice-motoder" til bl.a. at forebygge kriminalitet blandt unge. Siden pilotprojektet med skolesocialrådgivere startede op ved skolestart 2007 er ordningen blevet evalueret 3 gange. Alle evalueringer har vist, at skolesocialrådgiverordningen er en succes for børn og unges trivsel og inklusion i almenområdet, såvel som samarbejdet mellem Børne- og Ungdomsforvaltningen og Socialforvaltningen. I forbindelse med budgetforhandlingerne for Budget2016 blev midlerne gjort varige, og det blev besluttet at områderne selv fordeler midlerne i forhold til skolernes behov.

Socialrådgivere i dagtilbud (2016)

For at styrke den tidlige indsats overfor udsatte børn har Københavns Kommune siden 2011 haft socialrådgivere tilknyttet de mest belastede daginstitutioner i hvert område. Socialrådgivere har til formål at styrke til tidlige opsporing og forebyggende indsats over for børn og unge, hvor der er bekymring for barnets trivsel, og hver socialrådgiver er i gennemsnittet tilknyttet 10 daginstitutioner.

Evaluering af socialrådgiverordningen har vist gode resultater:

- Dobbelt så mange børn er blevet spottet af Socialforvaltningen
- Børnene er gennemsnitligt 4 måneder yngre ved første § 50-undersøgelse
- Der er sat flere sociale foranstaltninger i gang for en væsentlig større andel børn i 0-6 års alderen end tidligere
- Børnene er gennemsnitligt 7,5 måneder yngre, når forvaltningen iværksætter den første sociale foranstaltning

Der er afsat 2,2 mio. kr. i varige midler til ordningen. Da dele af bevillingen udløb i 2015 indgik socialrådgiverordningen i budgetforhandlingerne for 2016, hvor der blev afsat 4,5 mio. kr. i drift i 2016 og 8,4 mio. kr. i årene 2017-2019.

Ændringer i Folkeskoleloven Mobbepolitik (2017)

Med ændringen af lov om undervisningsmiljø er det blevet et krav til skolerne at fastsætte en antimobbestrategi, herunder om digital mobning. Loven indebærer også, at skoleledelsen i konkrete tilfælde af problemer med mobning e.l. skal udarbejde en handlingsplan. Med loven indføres også nye regler om tilsyn og klageadgang for elever og

forældre, hvis uddannelsesstedet ikke har en antimobbestrategi eller ved manglende eller utilstrækkelig reaktion ved konkrete tilfælde af problemer med mobning e.l.

Ændringerne i folkeskoleloven omhandler primært genindførelse af kommunalbestyrelsens mulighed for at behandle skolelederens beslutninger om mobning i folkeskolen.

Fælles BUF-SOF måltal for fravær (2017)

Børne- og Ungdomsudvalget og Socialudvalget besluttede i januar 2017 at indføre fælles måltal for elevfravær (BUU 11.1.17, SUD 18.1.17). Forvaltningerne fremlagde samtidig en handleplan for nedbringelse af elevfraværet. Baggrunden for de fælles måltal og handleplanen var, at en analyse af elevfraværet fra 2016 (SUD 5.10.2016, BUU 12.10.2016) viste, at skolefraværet blandt københavnske skoleelever lå over landsgennemsnittet.

De fælles måltal for elevfraværet i København er:

- 1) Elevfraværet skal i gennemsnit for alle kommunens folkeskoler nedbringes til landsgennemsnittet for skoleåret 2015/16 på 5,6 % inden for en 3-årsperiode fra januar 2017 til december 2019.
- 2) Skolefraværet blandt børn og unge, der modtager en foranstaltning i Socialforvaltningen, skal i gennemsnit nedbringes til 6,1 % inden for en 3-årsperiode fra januar 2017 til og med december 2019. Måltallet svarer til Socialudvalgets pejlemærke 2014-17.

BEKU (2017)

De lokale beslutnings og kompetenceudvalg (BEKU) blev etableret som et led i "Handleplan til håndtering af forventet merforbrug, på dagbehandlingspuljen", der blev forelagt BUU og SUD i juni 2016 og, hvor prognosen viste et forventet merforbrug på puljen på cirka 22,5 mio. kr.

Det lokale Beslutnings og Koordinationsudvalg (BEKU) er en del af Fælles Sagsforløb og anvendes i handleplansfasen, hvor der skal findes konkret foranstaltning til barnet/den unge. Udvalget nedsættes for at sikre en ensartet og bydækkende praksis ift. iværksættelse af en fælles, koordineret indsats i de sager, hvor der overvejes dagbehandling eller skoleflex.

Målgruppe for Beslutnings- og Koordinationsudvalget er:

- Børn og unge med behov for både special- og socialpædagogisk bistand, og som har en aktiv sag i SOF (BBU og BCH), hvor det i BUF området eller BCK er

vurderet, at barnet/den unge har behov for specialpædagogisk bistand (specialundervisning).

- Børn og unge, der er vurderet til at kunne profitere af dagbehandling eller Skoleflex

Investeringscase: Udvikling af supporten og omlægning af Børnecenter København (2017)

Den treårige investeringscase for omlægning af Børnecenter København blev besluttet på Børne- og Ungdomsudvalgets møde den 15. marts 2017. Formålet med investeringscasen er gennem et treårigt kompetence- og kapacitetsopbygningsforløb samt en strukturel og organisatorisk omlægning af BCK, at understøtte den tværfaglige indsats tæt på barnet og skabe større sammenhæng mellem almen- og specialområdet.

Kompetence- og kapacitetsopbygningsforløbet indeholder kompetenceudvikling, udvikling af nye arbejdsgange i supporten samt etablering af nye samarbejdsflader. Første nedslagspunkt for udviklingen af nye arbejdsgange er en styrket support til børn i fleksible tilbud. Derudover er igangsat et kompetenceforløb i pædagogisk psykologi for alle psykologer i supporten, der skal sikre psykologernes viden om praksis i skoler og daginstitutioner og styrke deres kompetencer i rådgivning og samarbejde med lærere og pædagoger.

Investeringscasen omfatter en ledelsesmæssig og organisatorisk omlægning af Børnecenter København til placering i område Indre by/Østerbro, og der er hentet effektiviseringer på ledelse samt husleje og administration.

Investeringen i udviklingen af supporten til almen og specialområdet og omlægningen af BCK forventes at medføre et fagligt løft i supporten til børn med særlige behov gennem en mere samstemt helhedsorienteret og tværfaglig indsats. Målene med indsatsen er et fælles sprog og kultur i supporten, en øget integration ml. almen- og specialkompetencer, at supporten understøtter og kapacitetsopbygger læringsmiljøerne og en øget kvalitet i de fleksible tilbudsformer.